Lieta Nr.A420836510
A03815-11/33

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Jelgavā, 2011.gada 6.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis A.Vīksne,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *M.G.* (turpmāk arī – pieteicējs) pieteikuma par Jēkabpils cietuma administrācijas faktiskās rīcības (ieslodzīto nenodrošināšanu ar speciālu telpu smēķēšanai) atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu Ls 3000 apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs 2010.gada 18.oktobrī Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk- IeVP vai atbildētājs) apstrīdēja Jēkabpils cietuma administrācijas faktisko rīcību, kas izpaudās, kā ieslodzīto nenodrošināšana ar speciālu, smēķēšanai paredzētu telpu, vienlaicīgi lūdzot atlīdzināt viņam zaudējumu Ls 3000 par morālo kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts Jēkabpils cietuma faktiskās rīcības rezultātā.

Ar IeVP priekšnieka pienākumu izpildītāja 2010.gada 22.novembra lēmumu Nr.1/17-G/4566 Jēkabpils cietuma administrācijas faktiskā rīcība atzīta par tiesisku un pieteicējam atteikts izdot administratīvo aktu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu Ls 3000 apmērā.

[2] 2010.gada 16.decembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā lūgts atzīt par prettiesisku Jēkabpils cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar speciālu telpu smēķēšanai, kā arī atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā.

[3] Atbildētājs 2011.gada 31.janvārī tiesai sniegtajos rakstveida paskaidrojumos norāda turpmāk minēto.

[3.1] Jēkabpils cietuma 7.vienības lokālajā iecirknī ir ierīkota speciāla vieta, kas paredzēta notiesāto smēķēšanai. Smēķēšanai paredzēta vieta atrodas ārpus dzīvojamās ēkas, apmērām 30 m attālumā no tās, kuru notiesātajiem ir atļauts apmeklēt brīvajā laikā, izņemot nakts miera laiku.

[3.2] Notiesāto smēķēšanai speciāli ierīkotajā vietā ir norāde ar informatīvo simbolu atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 20.decembra noteikumu Nr.976 „Noteikumi par kārtību, kādā izvietojami informatīvie uzraksti vai simboli par smēķēšanas aizliegumu un atļauju smēķēt, kā arī par uzrakstu un simbolu paraugiem" 5.punkta prasībām.

[3.3] Jēkabpils cietuma administrācija nodrošināja pieteicējam iespēju smēķēt, nepārkāpjot smēķēšanas aizlieguma nosacījumus. Smēķēšanai speciāli ierādītā vieta ir pieejama pieteicējam. Pieteicēja apgalvojumi, ka viņš nebija informēts par to, ka 7.vienības lokālajā iecirknī ierīkota smēķēšanai speciāli ierādīta vieta neatbilst faktiskajai situācijai, jo minētā vieta atrodas labi pārredzamā vietā, kur praktiski vienmēr pulcējas smēķējošie notiesātie.

[3.4] Konkrētajā gadījumā nav konstatēta Jēkabpils cietuma administrācijas prettiesiskā faktiskā rīcība, līdz ar to nav arī konstatēts zaudējums.

[4] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 114.panta pirmajā daļā cita starp ir noteikts, ka gadījumā, ja lietā esošie dokumenti ir pietiekami un tam rakstveidā piekritis pieteicējs, tiesa var izspriest lietu bez tiesas sēdes (rakstveida procesā).

Tā kā pieteicējs piekrīt lietas izskatīšanai rakstveida procesā *(lietas 4.lapa)* un lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, tiesa atzina, ka lietu ir iespējams izskatīt pēc būtības bez tiesas sēdes.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[6] Saskaņā ar APL 103.pantu administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros. Tiesa administratīvajā procesā noskaidro, vai administratīvais akts un iestādes faktiskā rīcība atbilst APL noteikumiem un citām tiesību normām.

[7] Tiesa secina, ka lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējam pamatoti atteikts atlīdzināt morālos kaitējumu Ls 3000 apmērā par Jēkabpils cietuma administrācijas faktisko rīcību, kas izpaudās, kā ieslodzīto nenodrošināšana ar speciālu smēķēšanai paredzētu telpu.

Ņemot vērā, ka prasījums par pienākuma uzlikšanu atlīdzināt zaudējumu saistīts ar Jēkabpils cietuma administrācijas faktisko rīcību, tiesa sākotnēji pārbauda vai ar lietā esošajiem pierādījumiem apstiprināta Jēkabpils cietuma administrācijas prettiesiskā faktiskā rīcība.

[8] No pieteikuma izriet, ka pieteicēju neapmierina, ka Jēkabpils cietuma administrācija nenodrošina ieslodzītos ar speciālu smēķēšanai paredzētu telpu *(lietas 4.lapa),* kā rezultātā ieslodzītiem jāsmēķē koridorā, vai pie atvērta loga. Smēķēšanas rezultātā radušies dūmi iekļūst citās telpās, kā rezultātā tiek nodarīts kaitējums citu ieslodzīto veselībai.

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 8.nodaļas (Cilvēka pamattiesības) 111.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēku veselību (..).

Ņemot vērā vispārzināmu faktu, ka smēķēšana cilvēka veselībai nodara kaitējumu, tad nesmēķējošas personas aizsardzība no piesmēķētas vides ir valsts pienākums. Konkrētajā gadījumā, attiecībā pret IeVP īpaši pakļautām personām – notiesātajiem, šo valsts pienākumu jārealizē valsts pārvaldes iestādei – IeVP, ar tās struktūrvienību – cietumu starpniecību.

Attiecīgi secināms, ka konkrētajā gadījumā cietuma administrācijai jānodrošina apstākļi, lai tiktu nodrošinātas nesmēķējošo personu intereses, kā arī netiktu nepamatoti skartas smēķējošo personu tiesības.

[9] Likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu" (turpmāk arī - Likums) 11.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ka aizliegts smēķēt ārstniecības iestādēs, sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijās, ieslodzījuma vietās, izņemot telpas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai. Attiecīgās iestādes vai institūcijas iekšējās kārtības noteikumos var paredzēt iespēju šo iestāžu pacientiem vai institūciju iemītniekiem smēķēt arī ārpus telpām, kas speciāli ierādītas smēķēšanai, ņemot vērā šo pacientu vai iemītnieku fiziskās un garīgās veselības stāvokli.

Secināms, ka visā Jēkabpils cietuma teritorijā *(arī telpās)* ar Likumu aizliegts smēķēt, izņemot telpas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai.

[10] Tiesa pārbauda, vai Jēkabpils administrācija bija ierīkojusi telpas (vietu), kas speciāli ierādīta smēķēšanai. No Likumā noteiktā regulējuma izriet, ka likumdevējs ir paredzējis divus tehniski dažādus risinājumus telpas (vietas), kas speciāli ierādītas smēķēšanas ierīkošanai.

Likuma 1.panta 9.punkts paredz, ka **telpa, kas speciāli ierādīta smēķēšanai**, - smēķēšanai paredzēta atsevišķa, ar stacionārām būvkonstrukcijām norobežota telpa, kas aprīkota ar nosūces ventilāciju, lai tabakas dūmi neieplūstu citās telpās. Šajā telpā ir norāde ar attiecīgu informatīvu uzrakstu vai simbolu. Tajā netiek sniegti iestādes, komersanta, jebkuras citas juridiskās personas vai pašnodarbinātās personas pamatpakalpojumi.

Savukārt Likuma 1.panta 12.punkts paredz, ka **vieta, kas speciāli ierādīta smēķēšanai**, - ar attiecīgu informatīvu uzrakstu vai simbolu apzīmēta un ugunsdrošības noteikumu prasībām atbilstoši aprīkota teritorija ārpus ēkām brīvā dabā, telpa vai telpas daļa, kas aprīkota ar gaisa ventilācijas iekārtu, vai telpas daļa vasaras (āra) kafejnīcā.

Tiesa konstatē, ka Likums neparedz un neuzliek pienākumu kādā gadījumā tiek paredzēts konkrētais tehniskais risinājums. Secināms, ka Jēkabpils cietuma administrācijai pastāvēja rīcības brīvība izvēloties tehnisko risinājumu, proti, ierīkot telpu vai vietu, kas speciāli paredzēta smēķēšanai.

[11] No lietas materiāliem izriet, ka atbildētājs ir ierīkojis vismaz divas vietas Jēkabpils cietuma teritorijā, kas paredzētas smēķēšanai. Minēto vietu izvietojumu Jēkabpils cietuma teritorijā un aprīkojumu atspoguļo lietā esošās fotogrāfijas *(lietas 29. - 30.lapas).* Kā redzams no fotogrāfijām, tad vietas, kas paredzētas smēķēšanai ir attiecīgu simbolu apzīmēta teritorija ārpus

ēkām *(kamerām*), kā to nosaka Ministru kabineta 2005.gada 20.decembra noteikumu Nr.976 „Noteikumi par kārtību, kādā izvietojami informatīvie uzraksti vai simboli par smēķēšanas aizliegumu un atļauju smēķēt, kā arī par uzrakstu un simbolu paraugiem" 5.1.punkta prasības *(uzrakstus vai simbolus „Atļauts smēķēt" izvieto likuma 11.panta pirmās daļas 1., 2., 6. un 7.punktā minētajās vietās, ēkās un būvēs tikai telpās, kas speciāli ierādītas smēķēšanai. Citās telpās uzrakstus vai simbolus „Smēķēt aizliegts" neizvieto).*

Minētās vietas saskaņā ar IeVP sniegto informāciju *(lietas 9.lapa)* ir ugunsdrošas un atbilst spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs sodu izcieš slēgtā tipa cietuma vidējā režīma pakāpē.

No Latvijas sodu izpildes kodeksa 50.[4] panta astotās daļas 5.punktā noteiktā regulējuma izriet, ka notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, ir tiesības:

- lietot personisko televizoru un tranzistoru radiouztvērēju;
- no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras;
- valkāt personisko apģērbu vai noteikta veida apģērbu;
- nēsāt īsi apgrieztus matus;
- dienas kārtībā paredzētajā laikā patstāvīgi apmeklēt cietuma medicīnas daļu, veikalu, ēdnīcu un bibliotēku;
- piedalīties sporta, kultūras un reliģiskos pasākumos.

Secināms, ka pieteicējam laika periodā no plkst. 7.00 līdz plkst.23.00 ir iespēja atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras un attiecīgi smēķēt speciāli tam paredzētā vietā.

No lietas materiāliem neizriet, ka Jēkabpils cietuma teritorijā, proti, ēkās būtu izveidota telpa, kas speciāli ierādīta smēķēšanai. Vispārzināms, ka smēķēšana nav uzskatāma par cilvēka dzīvībai vai veselībai vitāli nepieciešamu darbību, kas būtu iekļaujama cilvēka pamatvajadzību sarakstā. Kopsakarā ar apstākli, ka personām, atrodoties ieslodzījumu vietās, tiek normatīvajos aktos noteiktā kārtībā ierobežota rīcības brīvība, secināms, ka minētais apstāklis nav vērtējams, kā pieteicēja tiesību būtisks aizskārums, jo smēķēšanai speciāli paredzētas vietas pieteicējam nav pieejamas laika posmā no plkst. 23.00 līdz plkst.7.00, proti, laikā, kas paredzēts naktsmieram.

[12] Pamatojoties uz sprieduma [10] punktu, tiesa secina, ka atbildētājs nodrošināja Jēkabpils cietuma teritorijā notiesātajiem vietas, kas speciāli paredzētas smēķēšanai. Attiecīgi tiesai nav pamata apmierināt pieteicēja pieteikumā ietverto prasījumu par Jēkabpils cietuma administrācijas faktiskās rīcības *(ieslodzīto nenodrošināšanu ar speciālu telpu smēķēšanai)* atzīšanu par prettiesisku.

[13] Pieteikumā pieteicējs lūdz tiesai uzlikt atbildētājam atlīdzināšanas pienākumu, atlīdzinot pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā *(lietas 4.lapa).*

APL 92.pants nosaka, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iekārtas iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.pantā noteikts, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu (turpmāk - zaudējuma atlīdzinājums), kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes (turpmāk - iestāde) prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir (..) privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība. Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmo daļu tiesības uz zaudējumu atlīdzību rodas, ja starp iestādes faktisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saite starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Secināms, ka viens no nosacījumiem, lai personai būtu pamats atlīdzināt tai nodarītos zaudējumus, ir administratīvā akta vai faktiskās rīcības prettiesiskums.

Tā kā tiesa nekonstatēja atbildētāja faktiskās rīcības prettiesiskumu, pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu Ls 3000 apmērā ir noraidāms kā nepamatots.

[14] Saskaņā ar APL 126.panta trešo daļu, gadījumā, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Šādos gadījumos tiesa pieteicēja pienākumu samaksāt valsts nodevu attiecīgajā apmērā norāda sprieduma rezolutīvajā daļā. Ja pieteicējs triju mēnešu laikā neiesniedz tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu, tiesa sprieduma norakstu nosūta tiesu izpildītājam izpildei. Šajā daļā paredzētais pieteicēja pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u.tml.).

Saskaņā ar APL 124.panta pirmo daļu par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā [...] maksā valsts nodevu 20 latu apmērā.

Maksājuma rekvizīti valsts nodevas samaksai par darbību veikšanu Administratīvajā rajona tiesā ir šādi:

Saņēmējs: Valsts kase; reģ.Nr. 90001672316

Konta Nr. LV87 TREL 1060 1909 1140 0

Saņēmēja iestāde: Valsts kase; BIC kods TRELLV22

Mērķis: nodeva par darbību veikšanu Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesa konstatē, ka ar 2010.gada 28.decembra lēmumu *(lietas 2.-3.lapa)* pieteicējs atbrīvots no valsts nodevas samaksas.

Ņemot vērā minēto un to, ka pieteicēja pieteikums ir noraidāms pilnā apmērā kā nepamatots, tad saskaņā ar iepriekš citēto tiesību normu, pieteicējam uzliekams pienākums - atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu un 289.-291.pantu Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt *M.G.* pieteikumu par Jēkabpils cietuma administrācijas faktiskās rīcības (ieslodzīto nenodrošināšanu ar speciālu telpu smēķēšanai) atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu Ls 3000 apmērā.

Uzlikt pienākumu *M.G.* atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnesis A.Vīksne